
Wokół współczesnych dyskursów i gatunków muzyki popularnej. Słowo od Redaktorów Tematycznych

Badania nad dyskursami i gatunkami w obszarze muzyki popularnej doczekały się już bogatej międzynarodowej, głównie anglojęzycznej literatury przedmiotu. Na zachodnim rynku publikacji akademickich obecne są rozmaite kompendia, podręczniki, tematyczne monografie i encyklopedie, a w ostatnich latach także opracowania porządkująco-systematyzujące, podejmujące próby objęcia stanu dotychczasowych interdyscyplinarnych badań z zakresu *popular music studies*. W dwutomowej pracy *Global Popular Music: A Research and Information* odnaleźć można, na przykład, wykaz licznych międzynarodowych pozycji bibliograficznych poświęconych badaniom muzyki popularnej. W publikacji podjęto próbę sklasyfikowania niezwykle szerokiego zakresu tematów, osób, obszarów geograficznych, kultur i gatunków muzycznych takich, jak folk, jazz, rock, reggae, samba, rai, punk, hip-hop i wiele innych (Henry 2024). W krajowych badaniach od wielu lat szczególną uwagę poświęcano kulturze rocka jako obszarowi wieloaspektowych analiz prowadzonych z perspektywy kulturoznawczej, literaturoznawczej, politologicznej, językoznawczej, antropologicznej, medioznawczej czy muzykologicznej.

Dziś w różnych ośrodkach akademickich w Polsce, by wspomnieć m.in. Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Uniwersytet Warszawski, Akademię Muzyczną im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet SWPS i Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, sukcesywnie prowadzone są wielokierunkowe badania związane z muzyką popularną. Publikowane są prace krajowych badaczy i badaczek poświęcone m.in. kulturowym kontekstom rapu, metalu czy popu, geografii muzyki, kategorii gustu muzycznego, poetyce wideoklipów i antropologii festiwalu. Z niedawno wydanych publikacji wspomnieć warto m.in. książkę pt. *Artyści. Samoświadomość twórców polskiej muzyki popularnej w warunkach zmiany społecznej* pod redakcją Mirosława Pęczaka i Michała Rauszera (2024),

pracę zbiorową zogniskowaną wokół tożsamości jako tematu badań w obszarze kultur muzyki popularnej (Kaszuba, Kosek, Nożyński, red., 2024), książkę poświęconą polonistycznym analizom piosenki i relacjom między tekstem (literackim) a muzyką popularną (Regiewicz, Rott 2024), tom dotyczący wybranych obszarów kultury bluesa (numer „Studia de Cultura” 16(1) z 2024 roku) i pracę z zakresu przemysłu i rynku muzycznego w czasach sztucznej inteligencji (Trzciński 2023). Ostatnią ze wspomnianych publikacji, pt. *Zarażeni dźwiękiem* Stanisława Trzcińskiego, w dziale Varia niniejszego tomu omawia szerzej Magdalena Parus-Jankowska.

Ponownie na łamach „Studia de Cultura” publikowany jest numer tematyczny poświęcony kulturze muzycznej. Tym razem przestrzenią szczególnego zainteresowania autorek i autorów tekstów są współczesne dyskursy i (hybrydowe) gatunki muzyki popularnej. W opracowaniach narracje i praktyki artystyczne wybranych twórców i zespołów rozpatruje się w perspektywie m.in. ekologicznej, politycznej, somatoestetycznej, cyberfeministycznej, performatywnej i posthumanistycznej. Tom otwiera tekst Doroty Jewdokimow, w którym autorka analizuje wideoklip grupy Shortparis do utworu *Straszno*, dokonując interpretacji obecnych w dziele znaczeń symbolicznych odnoszących się do kultury rosyjskiej. Sławomir Kuźnicki, wykorzystując optykę literaturoznawczą, przygląda się albumowi *Infest the Rats' Nest* zespołu King Gizzard & the Lizard Wizard. Autor analizuje strategię projektu artystycznego w odniesieniu do zmian klimatycznych, przyszłości (sci-fi) oraz krytyki kultury prezentowanej przez zespół. Historię kształtowania się muzyki postmetalowej i jej specyfikę opisuje Jakub Kasperski. Rozważania te – ujęte zarówno z perspektywy historycznej, jak i muzykologicznej – stanowią istotne uzupełnienie rodzimych badań nad współczesną muzyką popularną, niejednorodną, charakteryzującą się płynnością granic i wymykającą sztywnym klasyfikacjom.

Tropem relacji muzyki i obecności w jej przestrzeni ciała twórcy podąża Marcin Oleś. Autor podejmuje próbę opisu sytuacji, w której artysta świadomie rezygnuje z udziału w bezpośredniej relacji z odbiorcą, a która budowana jest podczas występów scenicznych „na żywo”. Swoje *case study* opiera na działalności kanadyjskiego pianisty Glenna Goulda oraz brytyjskiego wokalisty Marka Hollinsa. Charakteryzuje koncepcję tożsamości dzieła muzycznego jako bytu intencjonalnego, zamkniętego w partyturze. Łukasza Steca interesuje studium relacji tworzącej się na polach literatury i muzyki. Podejmuje próbę analizy sposobu interpretacji słynnej powieści *Moby Dick* Hermana Melville’a dokonanej przez muzyków rockowych. Autor omawia powieść przez pryzmat filozofii i metafizyki, a także zmagania człowieka z naturą, lokując album muzyczny *Leviathan* grupy Mastodon w polu literatury. Analizę gestów artystycznych w działalności Arce i yeule podejmuje z kolei Olivier Nowakowski. Autor umiejscawia twórczość wymienionych projektów

somatycznych w ramach krytyki fallologocentryzmu oraz normatywności konstruowanej, zwłaszcza płciowej. Dokonuje tego z wykorzystaniem narzędzi wypracowanych przez cyberfeminizm oraz technotransfeminizm, dzięki czemu pokazuje, jakie znaczenie może mieć cielesność w przestrzeni artystycznej i w kontekście dyskursów władzy.

Aleksander Wojciechowski analizuje kategorie *sacrum* i *profanum* w tekstach utworów zespołu Behemoth, wykorzystując koncepcję kwadratu semiotycznego Algirdasa Juliena Greimasa. Autor sięga po obecne w kulturze chrześcijańskiej symbole i doktryny, które zestawia z warstwą liryczną tekstów zespołu, ukazując tworzenie się „nowej sakralności”. Z kolei Oliwia Prus, odwołując się do filozoficznych koncepcji badań nad ciałem, cielesnością i posthumanizmu, podejmuje analizę twórczości audiowizualnej grupy Tool. Autorka dostrzega krytyczne podejście zespołu do technologii jako elementu zniewolenia postaci, dezintegracji ciała i fragmentacji tożsamości. Rozważania nad metalem ekstremalnym, konkretnie deathcore’em i jego pozamuzycznymi komponentami, podejmuje Aleksander Brunka. Stosunkowo nowy i słabo rozpoznany w literaturze akademickiej gatunek rozpatrywany jest na tle pokrewnych zjawisk genologicznych. W numerze odnaleźć można także tekst Pawła Regiewicza, charakteryzującego problematykę samookałeczenia jako technikę performatywną na podstawie działalności zespołu Amenra z wykorzystaniem zagadnień z zakresu teorii ciała oraz *abject artu*.

W dziale Varia odnaleźć można wspomniany już wyżej artykuł recenzyjny autorstwa Magdaleny Parus-Jankowskiej dotyczący obszernej publikacji Stanisława Trzcińskiego pt. *Zarażeni dźwiękiem. Rynek muzyczny w czasach sztucznej inteligencji*. Liczymy, że lektura zawartych w numerze tekstów przyniesie Czytelniczkom i Czytelnikom satysfakcję poznawczą i zainspiruje do kolejnych eksploracji rozległych terytoriów muzyki popularnej.

Karolina Karbownik, Jakub Kosek

Bibliografia

- Artyści. Samoświadomość twórców polskiej muzyki popularnej w warunkach zmiany społecznej. 2024. Mirosław Pęczak, Michał Rauszer (red.). Warszawa.
- Henry Clarence Bernard. 2024. *Global Popular Music: A Research and Information Guide, Volume 1: Global Perspectives in Popular Music Studies*. New York.
- Henry Clarence Bernard. 2024. *Global Popular Music: A Research and Information Guide, Volume 2: Transnational Discourses of Global Popular Music Studies*. New York.
- “Kultura bluesa. Wymiary, sceny, reprezentacje”. 2024. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Cultura* nr 16(1). Jakub Kosek, Paweł Tański (red.).
- Kultury muzyki popularnej. Tożsamości. 2024. Dawid Kaszuba, Jakub Kosek, Szymon Nożyński (red.). Kraków.

Regiewicz Adam, Rott Dariusz. 2024. Filolog na pięciolinii. Dwugłos polonistyczny. Częstochowa.

Trzciński Stanisław. 2023. Zarażeni dźwiękiem. Rynek muzyczny w czasach sztucznej inteligencji. Warszawa.